

Inhoudsopgave

Voorwoord	4
Inleiding	6
1. Bedrijfshygiëne	9
1.1 Algemene bedrijfshygiëne	9
1.2 Schone schapen	10
1.3 Ongediertebestrijdingsmiddelen	10
1.4 Gewasbeschermingsmiddelen	10
1.5 Afvalstoffen en mest	11
2. Diergeneesmiddelen	13
2.1 Gebruik van diergeneesmiddelen	13
2.2 Administratie diergeneesmiddelen	15
3. Diergezondheid en Welzijn	18
3.1 Huisvesting en verzorging	18
3.2 Weidegang	19
3.3 Dierziekten en dierenarts	19
3.4 Injecties	21
3.5 Drachtige dieren	21
3.6 Ooien en lammeren	22
4. Voeder- en drinkwatervoorziening	24
4.1 Aankoop en gebruik voer	24
4.2 Administratie voeders	25
4.3 Opslag voer	26
4.4 Voederapparatuur	26
4.5 Kuilvoer	26
4.6 Voerbalen	27
4.7 Drinkwater	27
4.8 Calamiteiten	28
5. Administratie Schapenhouderij	30

5.1	Identificatie en Registratie bedrijf	30
5.2	De Centrale database schapen en geiten	30
5.3	Afvoer van schapen.....	32
5.4	Jaarlijkse melding bedrijfsgegevens.....	32
6.	Vervoer van schapen	34
6.1	Eigen transport	34
6.2	Ander transport	35
6.3	Administratie transport	36
7.	Goedkeuring LNV.....	38
8.	Overzicht relevante regelgeving.....	40
9.	Drinkwaternormen.....	43
10.	Internetsites	44
11.	Definities en Afkortingen.....	45
12.	Samenvatting GMP+ certificatieschema diervoedersector 2006.....	53
13.	Medicijnen	67
14.	Noodslachtingen.....	68
15.	Transporteisen.....	71
16.	Identificatie en registratie schapen en geiten	77
	Regeling identificatie en registratie (I&R).....	77
	Waarom één I&R centrale databank?	79
	Wat zijn de regels vanaf 1 januari 2010?	79
	Hoe geeft u de meldingen door aan het de I&R centrale databank?	81
	Binnen welke termijn melden?	82
	Wat zijn de kosten?.....	82
17.	Diverse tips en aanbevelingen	83
	Welkom op dit schapenhouderij bedrijf	84
	Registratieformulier 1 toepassing gewasbeschermingsmiddelen	85
	Registratieformulier 2 opslag aangekochte diergeneesmiddel.....	86
	Registratieformulier 3 dierkoppels.....	87
	Registratieformulier 4 Toepassing of verlies diergeneesmiddel.....	88
	Registratieformulier 5 Reinigen van huisvesting / voederopslagplaats	89
	Registratieformulier 6 Reinigen van voer / waterinstallatie	90

Voorwoord

Voor ons als schapenhouders is het vanzelfsprekend dat we zorgvuldig met onze dieren omgaan, voor de maatschappij om ons heen is dat niet zo. Men wil niet afgaan op onze blauwe ogen als het gaat om de voedselveiligheid van ons lamsvlees. We zullen het moeten bewijzen! Dat kunnen we ook, door het daadwerkelijk te doen, voedselveilig produceren, aantoonbaar, transparant en bovenal op een heldere en eerlijke manier.

De Hygiëncode schapenhouderij draagt bij aan het inzichtelijk maken van alles wat wij als schapenhouder doen om te garanderen dat er geen risico's genomen worden met zo iets belangrijks als voedsel. Aan de andere kant wordt voor de consument helder welke maatregelen en verantwoordelijkheden onze sector neemt als het gaat om de lamsvleesproductie en hoe serieus we omgaan met belangrijke zaken als voedselveiligheid en alles wat daar invloed op heeft.

Het imago van het Nederlandse lamsvlees is uitstekend. De manier van houden van onze schapen is extensief en duurzaam met respect voor dier en omgeving. Door met onze werkwijze, lees hygiëncode, aantoonbaar te kunnen garanderen dat er met onze producten "niks mis is" dragen we als sector ons steentje bij in het duurzaam produceren van een heerlijk stukje veilig voedsel. En verstevigen daarmee het draagvlak voor de schapenhouderij.

Als schapensector kunnen we het in de toekomst dus niet meer hebben van onze blauwe ogen, maar meer van zaken als de hygiëncode, zodat de consument zich achter de kotelet voedselveilig voelt en met smaak onze lamsproducten consumeert.

Tot slot wil ik een aantal mensen bedanken voor de totstandkoming van deze code. In eerste instantie de leden van de klankbordgroep, dhr. F. Dilling, dhr. R. Everts, dhr. S. Hooghiemstra, dhr. W. Kwakernaak, dhr. V. Leemreize, dhr. B.J. Niemandsverdriet, dhr. J. Rochat, dhr. Verhagen en dhr. J. Wynia voor hun praktische en inhoudelijke inbreng. Verder wil ik mw. M. Pelk van de AID bedanken voor de positieve benadering en het constructieve overleg.

Berdien van Everdingen
LTO Schapenhouderij
December 2009

Inleiding

Voor u ligt de Hygiëncode Schapenhouderij welke is bedoeld voor iedere schapenhouder die schapen houdt waarvan het vlees (uiteindelijk) wordt geconsumeerd. Deze code wordt u door de vakgroep LTO Schapenhouderij aangeboden.

Sinds 1 januari 2006 zijn de Europese hygiëneverordeningen van kracht. Deze verordeningen houden in dat elk primair productiebedrijf de veiligheid van hun producten aantoonbaar moeten borgen. De vakgroep Schapenhouderij van LTO Nederland heeft deze regels praktisch gemaakt en in begrijpbaar Nederlands op geschreven. Zo is voorkomen dat elke schapenhouder zich moet verdiepen in complexe regelgeving en een eigen controlesysteem moet opzetten.

Deze hygiëncode is tot stand gekomen in samenspraak met praktiserende schapenhouders die plaats hebben genomen in de klankbordgroep, zodat de code ook praktisch te gebruiken is. Daartoe zijn er in deze code ook een aantal bovenwettelijke eisen opgenomen, waarvan het niet meer dan normaal is dat we hier als sector voor staan. *De bovenwettelijke eisen zijn herkenbaar doordat ze cursief en onderstreept zijn weergegeven.*

Deze Hygiëncode biedt een basis voor overleg tussen bedrijven en toezichthouder (VWA) over aantoonbare hygiënebeheersing en hiermee kan de schapenhouder aan de maatschappij tonen hoe een veilig productieproces wordt gewaarborgd.

Voor deze Hygiëncode is goedkeuring aangevraagd bij het ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit voor naleving op de **Levensmiddelen Verordening (EG) nr. 852/2004** en **Verordening (EG) nr. 183/2005** tot vaststelling van voorschriften voor diervoederhygiëne. Op 30 oktober 2009 heeft de Minister de Hygiëncode schapenhouderij goedgekeurd.

Verantwoordelijkheid

Het gebruik van deze Hygiëncode is vrijwillig voor producenten van lamsvlees. Op het moment dat u als schapenhouder zich aan de Hygiëncode Schapenhouderij committeert, bent u echter gehouden daaraan te voldoen. U heeft hier een goed instrument in handen, waarmee u kunt toetsen of u voldoet aan de eisen van de hierboven genoemde EG verordeningen. Op naleving van de hygiëncode zelf wordt niet gecontroleerd. Gebruik van de hygiëncode en het bijhouden van een goede bedrijfsadministratie bieden duidelijkheid en kunnen daarom een eventuele controle sneller laten verlopen.

Aansprakelijkheid

Hoewel deze code met de grootst mogelijke zorg is opgesteld, aanvaardt de vakgroep LTO schapenhouderij geen aansprakelijkheid voor eventuele onjuiste of ontbrekende gegevens en de mogelijke gevolgen daarvan.

De hygiëncode Schapenhouderij kunt u samen met informatie over voedselveiligheid en aansprakelijkheid vinden op en de websites van de ZLTO, LLTB, LTO Noord en PVE en de website: www.gezond-ondernemen.nl. Voor suggesties, opmerkingen en vragen kunt u terecht bij de ZLTO infolijn 0900-235 95 86 (0,05ct p.m.), het LTO Noord informatiecentrum 088 – 888 66 44 of de LLTB-infolijn 0900-46 36 55 82.

BEDRIJFSHYGIËNE

1. Bedrijfshygiëne

1.1 Algemene bedrijfshygiëne

- Er worden geen verboden stoffen aan de schapen toegediend
- Het bedrijf (inclusief erf) is netjes en schoon.
- Alle meewerkenden zijn op de hoogte van de toegepaste hygiënemaatregelen en de noodzaak hiervan.
- Bezoekers dienen zich te melden voor ze het bedrijf betreden.
- Schone bedrijfskleding en dicht en schoon schoeisel is op het bedrijf beschikbaar en wordt verstrekt voordat men in fysiek contact komt met de dieren.
- Bedrijfsmatige bezoekers dragen op het bedrijf schone bedrijfskleding en dicht en schoon schoeisel.
- Op het bedrijf is een wasbak aanwezig met zeep en warm/koud water.
- Er is de mogelijkheid om schoeisel te ontsmetten.
- Verontreiniging van opgeslagen voer door bedrijfsvreemde dieren wordt verhinderd.
- Op het bedrijf zijn voorzieningen c.q. hulpmiddelen (rugspuit o.i.d.) aanwezig waarmee ontsmettingsmiddelen kunnen worden toegepast.
- Reiniging en ontsmettingsmiddelen worden gescheiden van het voer en de dieren opgeslagen.
- Transportmiddelen waarmee schapen binnen het bedrijf worden vervoerd, worden regelmatig gereinigd.
- Bij aanvoer van dieren van buiten het bedrijf wordt het transportmiddel volgens de wettelijke eisen gereinigd en ontsmet.

1.2 Schone schapen

- Mest wordt regelmatig verwijderd.
- Dieren verlaten het bedrijf schoon van mest.

1.3 Ongediertebestrijdingsmiddelen

- Op het gehele bedrijf (inclusief erf) wordt overlast van ongedierte naar redelijkheid voorkomen en bestreden.
- Op het bedrijf worden alleen in NL toegelaten en geregistreerde ongediertebestrijdingsmiddelen gebruikt en opgeslagen.
- Ongediertebestrijdingsmiddelen worden binnen de wettelijke eisen en volgens de gebruiksaanwijzing op de verpakking gebruikt en opgeslagen.

1.4 Gewasbeschermingsmiddelen

- Alleen in NL toegelaten en geregistreerde gewasbeschermingsmiddelen worden gebruikt en opgeslagen.
- Gewasbeschermingsmiddelen worden binnen de wettelijke eisen en volgens de gebruiksaanwijzing op de verpakking gebruikt, geregistreerd en opgeslagen.
- Gebruik van gewasbeschermingsmiddelen wordt geregistreerd.
- Deze administratie bevat originelen of kopieën van nota's van aankoop van gewasbeschermingsmiddelen, van werkzaamheden van de loonwerker of van eigen toepassingen.

1.5 Afvalstoffen en mest

- Afvalstoffen worden zodanig opgeslagen, gehanteerd en verwijderd dat er geen verontreiniging ontstaat of gevaar wordt gevormd voor de diervoeders, de dieren en de omgeving.
- Schapen komen niet in contact met bedrijfsvreemde of opgeslagen mest.
- Dode schapen zijn geregistreerd in de centrale database.
- Kadavers worden volgens regelgeving aangeboden voor destructie.

DIERGENEESMIDDELEN

2. Diergeneesmiddelen

2.1 Gebruik van diergeneesmiddelen

- Diergeneesmiddelen worden binnen de wettelijke eisen en volgens de gebruiksaanwijzing op de verpakking of de aanwijzingen van de dierenarts gebruikt en opgeslagen.
- Materiaal dat wordt gebruikt om diergeneesmiddelen toe te dienen (spuiten, naalden, drenkflessen etc.) is schoon en verkeert in goede staat.
- Voor het toedienen van een diergeneesmiddel moet de oppervlakte waar het middel wordt toegediend (spenen, huid etc.) schoon zijn.
- De aanprik of openingsdatum van het diergeneesmiddel wordt op de primaire verpakking/ het flesje genoteerd.
- De aanwezige diergeneesmiddelen zijn niet over de houdbaarheidsdatum heen.
- Overbodige of niet meer bruikbare diergeneesmiddelen worden verantwoord afgevoerd.
- Gebruikte materialen, gebruikt om diergeneesmiddelen toe te passen, worden verantwoord afgevoerd.
- De wettelijke wachttermijnen worden in acht genomen.
- Uitsluitend worden de volgende middelen toegepast of op het bedrijf bewaard:
 - voor schapen geregistreerde middelen¹ met een zichtbaar registratienummer op het etiket (EU, NL of REG NL).

¹ De lijst met geregistreerde diergeneesmiddelen kan worden opgevraagd via www.cbg-meb.nl/brdwebsave/website/index.html (database diergeneesmiddelen).

- UDA²-middelen die zijn voorzien van een etiket van de dierenarts dat ten minste vermeldt:
 - de naam en het adres van de praktijk;
 - de datum van afgifte;
 - *de naam van de schapenhouder.*
- URA³-middelen die zijn voorzien van een etiket van de dierenarts of leverancier dat ten minste vermeldt;
 - De naam en het adres van de praktijk of leverancier;
 - De datum van afgifte;
 - *De naam van de schapenhouder.*
- middelen die van registratie vrijgesteld zijn.
- middelen die door de dierenarts zijn voorgeschreven.
- middelen die niet zijn geregistreerd voor schapen of voor de betreffende aandoening (zgn. "off label use").

Laatstgenoemde middelen worden niet op het bedrijf bewaard en worden slechts bij diergeneeskundige noodzaak door de dierenarts (of een persoon onder directe verantwoordelijkheid van de dierenarts) toegepast (artikel 22 van het Diergeneesmiddelenbesluit).

Voor de toepassing van deze middelen is een verklaring van de dierenarts aanwezig.

² UDA: diergeneesmiddel op recept van dierenarts, mag toegediend worden door schapenhouder, mag op het bedrijf aanwezig zijn.

³ URA: diergeneesmiddel op recept van dierenarts, mag worden verkregen bij dierenarts of erkende handelaren, mag toegediend worden door schapenhouder, mag op het bedrijf aanwezig zijn.

2.2 Administratie diergeneesmiddelen

- Er wordt een logboek bijgehouden met daarin opgenomen de behandelingen, de naam van het aangekochte diergeneesmiddelen met registratienummer en dierziektes.
- Deze administratie wordt 5 jaar bewaard.
- Per aangekocht geneesmiddel zijn volgende zaken ten minste vastgelegd (evt. via aankoopnota, afleverbon en indien van toepassing via doorslag recept):
 - naam van het diergeneesmiddel of soort gemedicineerd voer;
 - naam en adres van de leverancier;
 - datum van aflevering;
 - diersoort waarvoor het middel bestemd is;
 - aangekochte hoeveelheid.
- Van alle behandelingen met diergeneesmiddelen (met inbegrip van de behandelingen door de dierenarts) zijn ten minste de volgende zaken vastgelegd:
 - Registratienummer van behandeld dier of koppel;
 - datum van behandeling;
 - naam / registratienummer van het toegediende middel;
 - toegediende hoeveelheid;
 - werkelijk toe te passen wachttermijn (al dan niet in overleg met de dierenarts). Deze is minimaal gelijk aan de wachttermijn die op het etiket of de bijsluiter van het middel is vermeld.

- Bij verlies van diergeneesmiddelen worden de volgende gegevens in het logboek opgenomen:
 - naam / registratienummer van het diergeneesmiddel;
 - de hoeveelheid (bij benadering);
 - de datum;
 - de manier waarop het diergeneesmiddel verloren ging.

DIERGEZONDHEID EN WELZIJN

3. Diergezondheid en Welzijn

3.1 Huisvesting en verzorging

- De huisvesting is geschikt voor schapen en beschermd in ieder geval tegen extreme weersomstandigheden en roofdieren.
- Dichte vloeren zijn ingestrooid schoon, droog en schimmelvrij.
- Roostervloeren hebben een zodanige spleetbreedte dat schapenhoeven er niet doorheen zakken of beschadigd kunnen raken.
- De stallen zijn niet overbevolkt, zodat de schapen vrij kunnen gaan liggen.
- De ruimtes waarin de dieren worden gehouden zijn schoon.
- De ruimtes waarin de dieren worden gehouden zijn zo ingericht dat de kans op verwondingen zoveel mogelijk wordt beperkt.
- De ruimtes waarin de dieren worden gehouden zijn voldoende geventileerd en voldoende verlicht.
- Graas- en staldieren³ worden gescheiden gehuisvest.
- De schapen zijn in passende conditie.
- De klauwen van de schapen zijn goed verzorgd.
- Er is drinkwater van goede kwaliteit vrij toegankelijk.
- Zieke en gewonde schapen met een ernstig besmettingsrisico moeten individueel gehuisvest kunnen worden.
- Deze individuele huisvesting kan gereinigd worden.
- Indien de schapen binnen worden gehouden hebben de dieren ten minste toegang tot ruwvoerders.

³ Definitie stal en grasdieren is ontleend aan de mestwetgeving, zie <https://www.hetInvloket.nl>

- Ingrepen zijn verboden, behalve de wettelijk toegestane.
- De ingrepen worden op zodanige wijze toegepast dat geen onnodige pijn of letsel wordt veroorzaakt en het dier niet meer dan nodig in zijn functioneren wordt belemmerd.

3.2 Weidegang

- In het weiland is voldoende voedsel en drinkwater van goede kwaliteit aanwezig
- Er zijn naar goede boerenpraktijk voldoende droge ligplaatsen in het weiland aanwezig.
- Er worden passende maatregelen genomen bij extreme omstandigheden of gezondheidsrisico's.
- Bij gebruik van elektrische afzettingsdraden mogen deze slechts een kort, gering ongemak veroorzaken.

3.3 Dierziekten en dierenarts

- De wettelijke eisen van nationale ziektereregistratie- en bestrijdingsprogramma's worden nageleefd.
- De schapen worden dagelijks gecontroleerd en geobserveerd.
- Bij verdenking van een aangifteplichtige ziekte wordt de dierenarts ingeschakeld en worden indien noodzakelijk de autoriteiten op de hoogte gebracht.
- Dieren die niet geschikt zijn voor consumptie worden niet ter slachting aangeboden.

- Dieren waarbij een noodslachting buiten het slachthuis (bijv. op het bedrijf) is uitgevoerd mogen alleen voor menselijke consumptie worden aangewend wanneer aan de volgende voorwaarden voldaan is:
 - Het voor het overige gezonde dier moet een ongeval hebben gehad, waardoor het om welzijnsredenen niet naar het slachthuis kon worden vervoerd.
 - Een dierenarts dient een ante mortem keuring van het dier te verrichten en bij goedkeuring een “Verklaring speciale noodslachting” in te vullen.
 - Het bedwelmd en verbloede dier moet, vergezeld van bovengenoemd formulier, zonder nodeloos uitstel onder hygiënische omstandigheden naar het slachthuis worden vervoerd.
 - Indien tussen slacht (doding) en de aankomst bij het slachthuis meer dan twee uur verstrijkt, moet het dier gekoeld worden. Actieve koeling is niet nodig wanneer de weersomstandigheden dit toelaten.
 - Maag en darmen mogen ter plaatse onder toezicht van de dierenarts worden verwijderd, echter zonder verdere uitslachting.
 - Verwijderde ingewanden moeten het geslachte dier naar het slachthuis vergezellen en worden aangeduid als afkomstig van dat dier.
- iedere dierenarts van wie de schapenhouder met betrekking tot schapen diensten betreft, werkt conform de gids voor GVP (Goede Veterinaire Praktijkuitoefening) van de KNMvD of een aantoonbaar gelijkwaardige regeling. Van de betreffende arts of praktijk zijn GVP verklaringen aanwezig op het bedrijf.

- Een schapenhouder is gehouden, indien sprake is van uitzichtloos ernstig lijden bij dieren die ongeschikt zijn voor de slacht, deze zo spoedig mogelijk te laten euthanaseren door de dierenarts.
- Elke schapenhouder stelt samen met deze dierenarts jaarlijks een gezondheidsplan op waarin gezondheids- en verzorgingsactiviteiten worden beschreven voor de hele jaarproductiecyclus
- Dit plan wordt jaarlijks geëvalueerd en waar nodig aangepast.

3.4 Injecties

- Er is bij de dierenarts advies ingewonnen over de juiste manier van injecteren.
- Na injecteren is er gecontroleerd of naalden niet afgebroken en in schapen achtergebleven zijn.
- Afgebroken naalden zijn, indien mogelijk, verwijderd.
- Indien een afgebroken naald niet verwijderd is, wordt het oormerknummer en de plaats in het dier opgenomen in de administratie.
- Bij afvoer voor leven of slacht dienen deze gegevens meegegeven te worden.

3.5 Drachtige dieren

- Schapen die mogelijk langer dan 8 weken drachtig zijn, worden niet ter slachting aangeboden, met uitzondering van noodslachtingen.
- Het diermanagement is erop gericht dat schapen niet drachtig ter slachting aangeboden worden.
- Vrouwelijke slachtschapen worden niet gezamenlijk met een ram gehouden.

3.6 Ooien en lammeren

- Lammeren vindt plaats in de stal of op het grasland als de omstandigheden dat toelaten.
- De schapenhouder houdt de ooien tijdens het aflammeren in de gaten en grijpt zo nodig adequaat in, om aflammerproblemen en sterfte zoveel mogelijk te beperken.
- Elke ooi moet voldoende ruimte en gelegenheid hebben om te lammeren. Daarna wordt gelegenheid geboden voor het ontstaan van een goede band tussen ooi en lam(meren).
- Lammeren worden niet gespeend van de ooi voor een leeftijd van 5 weken, en krijgen melk tot 5 weken na geboorte of tot 15 kg gewicht.
- Opsluiten van een ooi om zogen van een (niet eigen) lam te accepteren mag alleen in uitzonderlijke omstandigheden, als andere methodes (bijv. het lam met vruchtwater van de ooi inwrijven) om haar het lam te laten accepteren falen.
- Elk weeslam krijgt voldoende biest verstrekt.
- Een weeslam moet de 1e week minstens vier en in levensweek 2 t/m 4 minstens drie maal per dag voldoende melk gevoerd krijgen, om te zorgen dat ze in goede conditie blijven zonder uit te drogen. Bij gebruik van een automaat moet het lam in het gebruik getraind worden.

VOEDER- EN DRINKWATERVOORZIENING

4. Voeder- en drinkwatervoorziening

4.1 Aankoop en gebruik voer

- Volgens goede landbouwpraktijk wordt geen voer gegeven dat de diergezondheid nadelig kan beïnvloeden.
- Beschimmeld voer wordt niet gegeven.
- Er komen geen verboden stoffen in het voer voor.
- Wachttijden van gewasbeschermingsmiddelen worden in acht genomen.
- Toevoegingmiddelen en diergeneesmiddelen die aan het voer zijn toegevoegd, worden volgens gebruiksaanwijzing van de leverancier gebruikt.
- Aangekocht kracht- of mengvoer en/of mineralen(mengsels) zijn afkomstig van erkende of geborgde bedrijven volgens de GMP-regeling of een aantoonbaar gelijkwaardige regeling.
- Bij ontvangst wordt het voer minimaal op de volgende punten gecontroleerd en indien nodig afgekeurd:
 - THT-datum (indien van toepassing);
 - bewaaradvies (indien meegeleverd);
 - bederf (geur) en afwijkende kleur en structuur.
- Voederwinning vindt plaats volgens goede landbouwpraktijk.
- Als het bedrijf zelf mengvoerders of voormengsels maakt met toevoegmiddelen, zoals antibiotica of coccidiostatica, beschikt het bedrijf over een vergunning van de VWA of een verklaring van de dierenarts.

4.2 Administratie voeders

- Op het schapenbedrijf is een administratie van de gebruikte voedermiddelen aanwezig
- Deze administratie wordt minimaal twee jaar bewaard.
- Deze administratie bestaat uit originelen of kopieën van nota's van aan- en verkoop van voeders voor schapen
- Op de nota's van aan- en verkoop van voeders voor schapen staat minimaal het volgende:
 - de leveringsdatum;
 - de productnaam en/of het registratienummer;
 - de hoeveelheid;
 - naam en adres van de leverancier;
 - naam en adres van de ontvanger.
- Vrijgesteld van administratie zijn:
 - aan- en verkoop van diervoeders tussen primaire agrarische bedrijven in Nederland.
 - eigen teelt, ook in het buitenland.

4.3 Opslag voer

- De voor schapen bestemde voeders worden zodanig opgeslagen dat de kwaliteit van de voeders gewaarborgd is.
- Alle voeders worden afzonderlijk opgeslagen en zijn identificeerbaar.
- Gemedicineerde en niet gemedicineerde voeders zijn apart opgeslagen en gehanteerd.
- Verontreiniging van voeders tijdens opslag en distributie wordt vermeden.
- Opslagmiddelen en -ruimtes worden, indien nodig, gereinigd.

4.4 Voederapparatuur

- Voederinstallaties veroorzaken geen verontreiniging van het voer en zijn goed te reinigen.
- Voederinstallaties, voergangen en voerbakken zijn schoon.
- Indien voederinstallaties voor diverse voeders worden gebruikt, zijn deze na het distribueren van gemedicineerde diervoeders gereinigd.

4.5 Kuilvoer

- Broei (schimmel) van het kuilvoer wordt voorkomen.
- Inkuil- en toevoegmiddelen worden volgens de wetgeving toegepast.
- Beschadigd afdek materiaal wordt direct gerepareerd.
- Kuilvoer wordt buiten de kuil niet langdurig bewaard.

4.6 Voerbalen

- De balen worden regelmatig gecontroleerd en indien nodig wordt het omhulsel gerepareerd.
- Tijdens voeding van balen wordt groei van schimmels e.d. voorkomen.

4.7 Drinkwater

- Drinkwater is van een zodanige kwaliteit dat het de diergezondheid niet nadelig beïnvloedt.
- Indien gebruik gemaakt wordt van oppervlakte-, grond- of bronwater wordt de geschiktheid regelmatig (visueel) gecontroleerd. Analyseresultaten worden bewaard.
- Bij gebruik van weidepompsystemen wordt het oppompen van bodemslib voorkomen.
- Drinkbakken en /of drinkwaterinstallaties zijn schoon.
- De schapenhouder neemt passende maatregelen bij vermoedelijke of bewezen verontreiniging van het veedrinkwater (o. a. riooloverstort, botulismegevaar). Dit kan zowel structurele als incidentele situaties betreffen.

4.8 Calamiteiten

- Bij vermoedelijke of bewezen verontreiniging van voeders of drinkwater neemt de schapenhouder passende maatregelen. Dit kan zowel structurele als incidentele situaties betreffen.

ADMINISTRATIE SCHAPENHOUDERIJ

5. Administratie Schapenhouderij

5.1 Identificatie en Registratie bedrijf

- Het schapenbedrijf is geregistreerd bij Dienst Regelingen van het ministerie van LNV en in bezit van een UBN-nummer.
- Het schapenbedrijf is ingeschreven bij de Kamer van Koophandel.
- Alle op het bedrijf aanwezige schapen zijn in overeenstemming met de wettelijke eisen ge(oor)merkt of anderszins geïdentificeerd en opgenomen in de centrale database.
- Verloren oormerken of andere identificatiemiddelen worden zo snel mogelijk vervangen.
- Schapen uit lidstaten van de EU behouden hun oorspronkelijke oormerk.
- Schapen uit derde landen worden binnen drie werkdagen vanaf de dag van aanvoer op het bedrijf volgens de wettelijke eisen geïdentificeerd.

5.2 De Centrale database schapen en geiten

- De centrale database van LNV kan gezien worden als het voormalig bedrijfsregister. De centrale database Identificatie en Registratie voor schapen en geiten wordt in overeenstemming met de wettelijke eisen bijgehouden.
- De veehouder beheert elektronisch of via voice response de centrale database waar alle mutaties in worden bijgehouden..

- De centrale database bevat;
 - het UBN of de NAW gegevens van het bedrijf van herkomst/ bestemming;
 - de diernummers, van zowel conventioneel als elektronisch geïdentificeerde dieren.
 - de data van wijzigingen;
 - aan- en afvoer van schapen;
 - opgetreden merkverlies, onder vermelding van het eventuele nieuwe identificatiemiddel, de datum en voor zover bekend het oude identificatienummer;
 - geboorte en sterfte van schapen, onder vermelding van het identificatienummer en de geboorte/sterfdatum;
 - het totale aantal volledig geregistreerde dieren dat op het bedrijf aanwezig is;
 - identificatiekaarten / paspoorten van geïmporteerde schapen;
 - de voor de houder bestemde exemplaren van het vervoersdocument (indien van toepassing).
 - het uitscharen van schapen, onder vermelding van:
 - de identificatienummers van de betrokken dieren;
 - het UBN of de NAW gegevens van de vestiging van het inscharende bedrijf;
 - de geboorte / sterfdata van dieren
 - de data waarop het uitscharen is begonnen en beëindigd.

5.3 Afvoer van schapen

- Schapen gaan bij afvoer van een bedrijf, tijdens vervoer (behalve binnen eigen UBN) en bij aanvoer op een bedrijf vergezeld van een ondertekend vervoersdocument. . Wanneer u van tevoren de mutatie meldt aan de centrale database of de transporteur leest die de gegevens van de af te voeren dieren in en slaat deze op in de reader en is geen vervoersdocument nodig.
- Het vervoersdocument wordt in drievoud opgemaakt waarbij één exemplaar bestemd is voor de houder die de schapen van zijn bedrijf afvoert, één exemplaar bestemd is voor de vervoerder en één exemplaar bestemd is voor de houder die de schapen op zijn bedrijf aanvoert. . (Een vervoersdocument is niet nodig bij melding vooraf en er gebruik gemaakt wordt van een reader om het transport te registreren).

5.4 Jaarlijkse melding bedrijfsgegevens

De jaarlijkse opgave t.b.v. LNV wordt volgens de regels van het LNV ingevuld en binnen de daarvoor gestelde termijn teruggestuurd. Deze dient u 3 jaar te bewaren.

VERVOER VAN SCHAPEN

6. Vervoer van schapen

6.1 Eigen transport

- Bij transport van eigen dieren met eigen transportmiddel over een afstand van minder dan 65 kilometer worden de wettelijke voorwaarden voor het transport voor dieren gehouden:
 - Het is verboden dieren te vervoeren of te laten vervoeren op zodanige wijze dat het de dieren waarschijnlijk letsel of onnodig lijden berokkent.
 - Voorafgaand aan het transport zijn alle nodige voorzieningen getroffen om de duur van het transport tot een minimum te beperken en tijdens het transport in de behoeften van de dieren te voorzien.
 - De dieren zijn geschikt voor het voorgenomen transport.
 - Het vervoermiddel is zodanig ontworpen en geconstrueerd en wordt op zodanige wijze onderhouden en gebruikt dat de dieren letsel en lijden bespaard blijft en dat hun veiligheid is gegarandeerd.
 - De laad- en losvoorzieningen zijn zodanig ontworpen en geconstrueerd, en worden op zodanige wijze onderhouden en gebruikt dat de dieren letsel en lijden bespaard blijft en dat hun veiligheid is gegarandeerd.
 - De personen die met de dieren omgaan, hebben daarvoor de nodige opleiding of bekwaamheid, naar gelang van het geval, en voeren hun werkzaamheden uit zonder gebruikmaking van een methode die de dieren onnodig angstig maakt of onnodig letsel of leed toebrengt.

- Het transport wordt zonder onnodig oponthoud tot de plaats van bestemming uitgevoerd, en de omstandigheden voor het welzijn van de dieren worden regelmatig gecontroleerd en naar behoren in stand gehouden.
- De dieren beschikken, gelet op hun grootte en op het voorgenomen transport, over voldoende vloeroppervlak en stahoogte.
- De dieren krijgen op gezette tijden water, voeder en rust, in kwaliteit en kwantiteit afgestemd op hun soort en grootte.

6.2 Ander transport

- Bij vervoer over een afstand van meer dan 65 kilometer van het eigen bedrijf, of met andere dan bedrijfseigen vervoersmiddelen of bij transport met een duur van meer dan 8 uur of indien er sprake is van vervoer voor commerciële doeleinden worden de wettelijke eisen gehouden.
- Gewonde, zwakke en zieke dieren worden, volgens de wettelijke eisen, niet in staat geacht te worden vervoerd m.n. in de volgende gevallen:
 - ze zijn niet in staat zich op eigen kracht pijnloos te bewegen of zonder hulp te lopen;
 - ze hebben ernstige open wonden of een prolaps;
 - ze zijn drachtig en in de laatste 10% van de draagtijd;
 - ze hebben de week ervoor geworpen;
 - het betreft pasgeboren lammeren waarvan de navel nog niet volledig geheeld is;
 - het betreft lammeren jonger dan 1 week, tenzij zij over minder dan 100 km worden vervoerd.

- Licht zieke of licht gewonde dieren kunnen geschikt voor vervoer worden bevonden indien het vervoer geen extra lijden veroorzaakt. In geval van twijfel moet hierbij veterinair advies gezocht worden.
- Gewonde, zwakke en zieke dieren worden slechts vervoerd indien door een dierenarts vervoer naar een diergeneeskundige praktijk, een diergeneeskundige kliniek, of de bedrijfslocatie is voorgeschreven.

6.3 Administratie transport

- Een vervoersdocument wordt opgemaakt indien:
 - de bestemming van het transport buiten de eigen UBN ligt of;
 - het transport plaats vindt met andere dan bedrijfseigen vervoersmiddelen.
- Vervoersdocumenten worden in de bedrijfsadministratie opgenomen.
- Vervoersdocumenten worden drie jaar bewaard.

NB een vervoersdocument is niet nodig bij melding vooraf en er gebruik gemaakt wordt van een reader om het transport te registreren.

BIJLAGEN

7. Goedkeuring LNV

MINISTERIE VAN LANDBOUW, NATUUR EN VOEDSELKwalITEIT

Besluit van de Minister van Landbouw,
Natuur en Voedselkwaliteit van
30 oktober 2009, nr. 40455, houdende
goedkeuring van een Hygiëncode
voor de schapenhouderij

DE MINISTER VAN LANDBOUW, NATUUR EN VOEDSELKwalITEIT

Gelet op artikel 4, derde lid van het Warenwetbesluit hygiëne van levensmiddelen en artikel
73f, eerste lid van de Regeling diervoeders;

BESLUIT:

Enig artikel

De Hygiëncode schapenhouderij, zoals opgenomen in de bijlage bij dit besluit, wordt
goedgekeurd als hygiëncode als bedoeld in artikel 4, derde lid van het Warenwetbesluit
hygiëne van levensmiddelen en artikel 73f, eerste lid van de Regeling diervoeders.

Dit besluit zal met de toelichting in de Staatscourant worden geplaatst met uitzondering van
de bijlage, die ter inzage wordt gelegd bij de Voedsel en Waren Autoriteit.

's-Gravenhage, 30 oktober 2009

DE MINISTER VAN LANDBOUW, NATUUR EN
VOEDSELKwalITEIT,

G. Verburg

Een belanghebbende kan, binnen zes weken na de inwerkingtreding van dit besluit, tegen dit besluit of een
onderdeel daarvan een met redenen omkleed bezwaarschrift indienen bij de Minister van Landbouw, Natuur en
Voedselkwaliteit, DR Recht en Rechtsbescherming, Postbus 20401, 2500 EK Den Haag.

Toelichting voor de Staatscourant

Ingevolge artikel 8, derde lid van verordening (EG) nr. 852/2004¹ kunnen door de levensmiddelenbranche "nationale gidsen voor goede praktijken" worden opgesteld. Dit is op grond van artikel 21 van verordening (EG) nr. 183/2005² ook mogelijk voor de naleving van regels ten aanzien van diervoederhygiëne. Deze nationale gidsen worden in de praktijk hygiëncodes genoemd.

De Zuidelijke Land- en Tuinbouworganisatie (ZLTO) heeft op grond van artikel 4, eerste lid Warenwetbesluit hygiëne van levensmiddelen en artikel 73f, eerste lid van de Regeling diervoeders een hygiëncode ter goedkeuring voorgelegd voor de schapenhouderij. De hygiëncode is beoordeeld door de Voedsel en Waren Autoriteit (VWA). De VWA heeft een positief advies over de inhoud van de gids uitgebracht. Onderhavig besluit strekt tot het verlenen van de goedkeuring.

Hygiëncodes dienen als leidraad voor een bedrijf in een bepaalde branche ter voldoening aan de hygiëne regelgeving. Deelname aan een hygiëncode is vrijwillig, maar op het moment dat een exploitant van een bedrijf zich aan een hygiëncode committeert, is hij ook gehouden daaraan te voldoen.

De goedkeuring van een gids betekent een akkoord met de in de gids opgenomen handelwijze betreffende de naleving van de bepalingen van verordening (EG) nr. 852/2004 en verordening (EG) nr. 183/2005. De gids treedt echter niet in de plaats van de verordeningen. Het uitgangspunt voor de toezichthouders blijft de verordening, maar ook voor hen is de gids een leidraad waarmee zij efficiënter en effectiever toezicht kan houden op levensmiddelenbedrijven.

DE MINISTER VAN LANDBOUW, NATUUR EN
VOEDSELKwaliteit,

G. Verburg

¹ Verordening (EG) nr. 852/2004 van Europees Parlement en de Raad van 29 april 2004 inzake levensmiddelenhygiëne (PbEU L 139).

² Verordening (EG) nr. 183/2005 van het Europees Parlement en de Raad van 12 januari 2005 tot vaststelling van voorschriften voor diervoederhygiëne (PbEU L 35).

8. Overzicht relevante regelgeving

Bij het opstellen van de Hygiëncode Schapenhouderij is rekening gehouden met de volgende regelgeving en regelingen:

- Verordening (EG) Nr. 183/2005 van het Europese Parlement en de Raad van 12 januari 2005 tot vaststelling van voorschriften voor diervoederhygiëne.
- Verordening (eg) nr. 1/2005 van de raad van 22 december 2004 inzake de bescherming van dieren tijdens het vervoer en daarmee samenhangende activiteiten en tot wijziging van de richtlijnen 64/432/eeg en 93/119/eg en van verordening (eg) nr. 1255/97
- Verordening (EG) Nr. 178/2002 van het Europese Parlement en de Raad van 28 januari 2002 tot vaststelling van de algemene beginselen en voorschriften van de levensmiddelenwetgeving, tot oprichting van een Europese Autoriteit voor voedselveiligheid en tot vaststelling van procedures voor voedselveiligheidsaangelegenheden. PB L 31 van 01-02-2002, laatstelijk gewijzigd bij Verordening (EG) nr. 1642/2003 van 22-07-2003
- Verordening (EG) Nr. 852/2004 van het Europese Parlement en de Raad van 29 april 2004 inzake levensmiddelenhygiëne PB L 139 van 30-04-2004, gerectificeerd bij: PB L 226 van 26-06-2004.
- Verordening (EG) Nr. 853/2004 van het Europese Parlement en de Raad van 29 april 2004 houdende vaststelling van specifieke hygiënevoorschriften voor levensmiddelen van dierlijke oorsprong. PB L 139 van 30-04-2004, gerectificeerd bij: PB L 226 van 25-06-2004.

- Verordening (EG) Nr. 854/2004 van het Europese Parlement en de Raad van 29 april 2004 houdende vaststelling van specifieke voorschriften voor de organisatie van de officiële controles van voor menselijke consumptie bestemde producten van dierlijke oorsprong. PB L 139 van 30-04-2004, laatstelijk gewijzigd met rectificatie PB L 226 van 29-04-2004 (854/2004 - gehele tekst vervangen)
- Verordening (EG) Nr. 882/2004 van het Europese Parlement en de Raad van 29 april 2004 inzake officiële controles op de naleving van de wetgeving inzake diervoeders en levensmiddelen en de voorschriften inzake diergezondheid en dierenwelzijn. PB L 165 van 30-04-2004, Gecorrigeerd bij: PB L 191 van 28-05-2004
- Gezondheids- en welzijnswet van 24 september 1992;
- Besluit dierlijke bijproducten van 11 december 2007;
- Regeling dierlijke bijproducten 2008;
- Wet van 24 september 1992, houdende vaststelling van de Gezondheids- en welzijnswet voor dieren
- Wet van 17 februari 2007, houdende regeling voor de toelating, het op de markt brengen en het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen en biociden (Wet gewasbeschermingsmiddelen en biociden)
- Wet van 27 juni 1985, houdende regelen met betrekking tot diergeneesmiddelen
- Regeling identificatie en registratie van dieren
- Wijziging regeling identificatie en registratie van dieren van 23 juni 2005
- Diergeneesmiddelenregeling
- Besluit welzijn productiedieren
- Verordening PVV Verbod op gebruik van bepaalde stoffen met hormonale werking en van bepaalde stoffen met thyreostatische werking, alsmede bèta-agonisten 1997

- Regeling dierlijke bijproducten van 23 augustus 2005, houdende voorschriften inzake dierlijke bijproducten
- Verordening 21/2004 Identificatie en registratie van schapen en geiten
- Regeling preventie, bestrijding en monitoring van besmettelijke dierziekten en zoönosen en TSE's van 7 juni 2005, houdende regels inzake preventie, bestrijding en monitoring van besmettelijke dierziekten en zoönosen en TSE's
- Kaderwet diervoeders van 22 oktober 2003, houdende bepalingen aangaande onder meer de bereiding en het in het verkeer brengen van diervoeders
- Besluit diervoeders van 22 juli 2004, houdende regels inzake diervoeders
- Regeling diervoeders van 29 september 2004, houdende regels inzake diervoeders

9. Drinkwaternormen

In deze tabel vindt u de normen voor drinkwater voor landbouwhuisdieren, zoals ze zijn opgesteld en worden gebruikt door de Gezondheidsdienst voor Dieren. Deze kunnen worden gebruikt als referentie bij de bepaling van de drinkwaterkwaliteit.

Normen drinkwater	Herkauwers	
	goed	afwijkend
pH	5 - 8,5	<4 en >9
Ammonium (mg/l)	<2,0	>10,0
Nitriet (mg/l)	<0,10	>1,00
Nitraat (mg/l)	<100	>200
Chloride (mg/l)	<250	>2000
Natrium (mg/l)	<800	>1500
Sulfaat (mg/l)	<150	>250
IJzer (mg/l)	<0,5	>10,0
Mangaan (mg/l)	<1,0	>2,0
Hardheid (°D)	<20	>25
Waterstofsulfide	niet aantoonbaar	
Coliforme bacteriën (kve/ml)	<100	>100
Totaal kiemgetal (kve/ml)	<100.000	>100.000

bron GD 22.06.07

10. Internetsites

Hieronder treft u een aantal handige internetsites aan.

www.capraovis.nl

Geiten en Schapen site van de gezondheidsdienst voor dieren (GD)

www.vwa.nl

de Voedsel en Waren Autoriteit (VWA)

www.minlnv.nl

ministerie van landbouw, natuur en voedselkwaliteit (LNV)

www.hetInvloket.nl

het digitale loket van het ministerie van landbouw, natuur en voedselkwaliteit (LNV)

www.gddeventer.com

de gezondheidsdienst voor dieren (GD)

www.gezond-ondernemen.nl

Informatie over voedselveiligheid en aansprakelijkheid

www.cbg-meb.nl

Database Bureau Diergeneesmiddelen

www.ctb-wageningen.nl

College voor de toelating van bestrijdingsmiddelen

Toegestane reiniging en / of ontsmettingsmiddelen onder bestrijdingsmiddelen en stoffen– bestrijdingsmiddelendatabank

www.lto.nl

Website van LTO Nederland

www.zlto.nl

Website van de ZLTO

www.lltb.nl

Website van de LLTB

www.ltonoord.nl

Website van LTO Noord

www.overheid.nl

Website waarop wetgeving voor Nederland en algemene informatie over wetgeving betreffende Nederland kan worden gevonden.

www.europa.eu.int

Website waar internationale wetgeving en aangewezen keuringsinstanties kunnen worden gevonden.

11. Definities en Afkortingen

Hieronder worden een aantal veel gebruikte afkortingen en definities toegelicht.

Afkeurwaarde

Een waarde die de grens aanduidt tussen een aanvaardbaar en een onaanvaardbaar product. Indien deze grens overschreden wordt is het product niet geschikt om te worden gebruikt als voedermiddel of diervoeder.

Ante mortem keuring

Keuring voor de slacht of dood, waarbij de dierenarts of een andere door de overheid bevoegde instantie nagaat of het dier gezond is en geen besmettelijke ziekten vertoont.

Bedrijfslocatie

Eenheid waar een ondernemer activiteiten uitvoert.

Bedrijfsvreemde dieren

Dieren die niet tot het bedrijf zelf behoren of functioneel deel uit maken van het bedrijf. Met name vogels en ongedierte.

Bedrijfsvreemde mest

Mest afkomstig van een ander dan het eigen bedrijf

Beheersmaatregel

Iedere actie of activiteit die wordt gebruikt om gevaren te vermijden of te elimineren, of te reduceren en te beheersen op een aanvaardbaar niveau.

Bevoegde autoriteit

De autoriteit van een lidstaat of een derde land die aangewezen is om officiële controles uit te voeren en ervoor zorgt dat aan vereisten van verordeningen wordt voldaan, of elke autoriteit aan wie die bevoegdheid is overgedragen.

BOOM verklaring

Verklaring dat GFT afval voldoet aan de kwaliteitseisen van zeer schone compost.

CBG

Centraal Bureau Diergeneesmiddelen

CCP

(kritisch beheersingspunt) Een punt, stap of procedure waarvoor het van essentieel belang is dat specifieke beheersmaatregelen worden toegepast om gevaren te vermijden of te elimineren, dan wel te reduceren en te beheersen op een aanvaardbaar niveau.

Corrigerende actie(s)

De actie(s) die moet/ moeten worden ondernomen wanneer het bewakingssysteem van het kritieke beheersingspunt aangeeft dat dit punt niet meer wordt beheerst.

Corrigerende maatregel

Maatregel om de oorzaak van een waargenomen afwijking of andere ongewenste situatie weg te nemen.

Derde landen

Landen die geen lid zijn van de Europese Unie.

Dienstverlening

Het uitvoeren van handelingen in opdracht van derden (extern transporteur, op- en overslagbedrijf, loonwerker en dergelijke).

Dieren

De dieren behorend tot de soorten die normaal door de mens worden gehouden en gevoederd en/of gegeten.

Diergeneesmiddel

Elke enkelvoudige of samengestelde substantie, aangediend als hebbende therapeutische of profylactische eigenschappen met betrekking tot ziekten bij een dier of toegediend ten einde een medische diagnose te stellen of om organische functies bij het dier te herstellen, te verbeteren of te wijzigen.

Diervervoermiddel

Een weg- of spoorvoertuig, vaartuig of luchtvaartuig dat wordt gebruikt voor het vervoer van dieren.

Diervoeders

Alle stoffen en producten, inclusief additieven, die bestemd zijn om te worden gebruikt voor voeding aan andere dieren dan gezelschapsdieren. Hieronder vallen voedermiddelen, voormengsels, toevoegingsmiddelen, halffabricaten, mengvoeders, of producten die na een bewerkingsstap als zodanig kunnen worden aangemerkt.

Diervoederhygiëne

De maatregelen en voorschriften die nodig zijn om de aan een diervoeder verbonden gevaren tegen te gaan en de geschiktheid van een diervoeder voor dierlijke consumptie te waarborgen, met inachtneming van het beoogde gebruik.

Doeldier

Dier waarvoor een bepaald toevoeging- of diergeneesmiddel is bestemd.

EU lidstaten

Lidstaten van de Europese unie zijn België, Bulgarije, Cyprus, Denemarken, Duitsland, Estland, Finland, Frankrijk, Griekenland, Hongarije, Ierland, Italië, Letland, Litouwen, Luxemburg, Malta, Nederland, Oostenrijk, Polen, Portugal, Roemenië, Slovenië, Slowakije, Spanje, Tsjechië, Verenigd Koninkrijk en Zweden

Fysieke handeling

Elke activiteit waardoor wijzigingen in de eigenschappen kunnen optreden of kenmerken van een product kunnen veranderen: drogen, schonen, mengen van producten, ver- of herpakken, opslag van bulkproducten, transport, op- en overslag en loonwerk.

GGO

Genetisch gemodificeerde organismen

GMP

Good Manufacturing Practices (goede wijze van produceren) is een kwaliteitsborgingsysteem waarbij nauwkeurig is vastgelegd hoe en onder welke omstandigheden een product wordt gemaakt om zo door een nauwkeurig voorgeschreven en gecontroleerd productieproces de kwaliteit van de producten te waarborgen.

GVP-code van de KNMvD voor dierenartsen

De Code voor 'Goede Veterinaire Praktijkuitoefening' (GVP)

Graasdieren

Runderen (uitgezonderd vleeskalveren), schapen, geiten, paarden, ezels, Midden-Europese edelherten, damherten en waterbuffels. De indeling voor graasdieren ligt vast. Het maakt dus niet uit of de dieren ook daadwerkelijk grazen.

Handel

Activiteit waarbij producten aangekocht en/ of verkocht worden.

Huisdieren

Dieren behorend tot de soorten die normaal door de mens worden gehouden en gevoederd, waarbij geldt dat - Producten van deze dieren niet bedoeld zijn voor humane consumptie en/of- deze dieren niet op een professionele wijze worden gehouden om producten voor humane consumptie en/of humaan gebruik te verkrijgen.

ISO

International Standards Organization, internationale norm voor het beoordelen van de kwaliteitszorg.

Kritisch diergeneesmiddel

Een toegelaten diergeneesmiddel, waarvan resten kunnen achterblijven in dierlijke producten.

Levensmiddel (voedingsmiddel)

Alle stoffen en producten, verwerkt, gedeeltelijk verwerkt of onverwerkt, die bestemd zijn om door de mens te worden geconsumeerd of waarvan redelijkerwijs kan worden verwacht dat zij door de mens worden geconsumeerd.

Levensmiddelenhygiëne

De maatregelen en voorschriften die nodig zijn om de aan een levensmiddel verbonden gevaren tegen te gaan en de geschiktheid van een levensmiddel voor menselijke consumptie te waarborgen, met inachtneming van het beoogde gebruik.

Loonwerker

Ondernemer die bepaalde werkzaamheden voor een ander bedrijf in opdracht verricht. Een loonwerker wordt geen eigenaar van de producten en werkt onder verantwoordelijkheid van een opdrachtgever als dienstverlener.

Mengvoeders

Mengsels van minimaal 2 voedermiddelen, met of zonder toevoegingmiddelen, bestemd voor vervoeding in de vorm van volledige diervoeders of aanvullende diervoeders: - mineraal- mengsels- kunstmelkvoeders - melassevoeders – dieetvoeders.

MRL

Maximum Residu Limit, de norm voor de maximale hoeveelheid van een stof in levensmiddelen.

NAW

De gebruikelijke afkorting voor de combinatie van Naam, Adres en Woonplaats gegevens = NAW. Deze afkorting wordt ook vaak NAL genoemd, als afkorting voor Naam, Adres, Lokaliteit.

Niet-doeldier

Dier waarvoor een bepaald toevoeging- of diergeneesmiddel niet is bestemd.

Off label use

Het gebruik van geneesmiddelen voor een ander doel dan op de registratie vermeld. Deze geneesmiddelen mogen niet op het bedrijf worden bewaard en worden slechts door de dierenarts (of een persoon onder directe verantwoordelijkheid van de dierenarts) toegediend. Voor de toepassing van deze middelen is een verklaring van een dierenarts aanwezig.

Onderneming

De aan het economisch verkeer deelnemende technisch-organisatorische eenheid die activiteiten verricht met betrekking tot de productie van lamsvlees.

Ongeval

Een plotse, onvoorziene of onverwachte gebeurtenis die schade of letsel veroorzaakt bij het dier. Een ongeval vereist onmiddellijke actie van degene die het dier onder zijn hoede heeft.

Ongewenste stoffen

Alle stoffen en producten, m.u.v. ziekteverwekkers, die aanwezig zijn in of op het product en die een potentieel gevaar opleveren voor de gezondheid van mens, dier en of voor het milieu of die de dierlijke productie ongunstig kunnen beïnvloeden.

Opgeslagen mest

Bedrijfsvreemde of eigen mest die zich op het bedrijf, buiten de dierverblijven bevindt.

Plaats van vertrek

De plaats waar het dier voor het eerst in een vervoermiddel geladen wordt, op voorwaarde dat het daar ten minste gedurende 48 uur voor het vertrek gestald is geweest.

Primaire productie van diervoeders

De productie van landbouwproducten, daaronder met name begrepen het telen, het oogsten, het melken, het fokken van dieren (voorafgaande aan het slachten) of het vissen, waarmee uitsluitend producten worden verkregen die geen andere handelingen na de oogst, verzameling of vangst ondergaan dan een eenvoudige fysieke behandeling.

Primaire verpakking geneesmiddel

De primaire verpakking is de verpakking die werd ontworpen als verkoopeenheid voor de eindverbruiker (bijvoorbeeld: Fles, bus of doos).

Producten van dierlijke oorsprong

Producten die uit dieren zijn verkregen, en de daaruit verkregen voor menselijke consumptie bestemde producten, inclusief levende dieren die daarvoor bestemd zijn.

Prolaps

Uitzakking, kan rectaal en uteraal plaatsvinden bij de anus evenals bij de uterus. Bij een rectale prolaps zakt de endeldarm door de anus, bij de uterale vorm zakt de baarmoeder door de vagina.

Rendac

Rendac B.V, de van overheidswege aangewezen onderneming die dierlijk restmateriaal en kadavers verwerkt.

Residuvorming

Het optreden van residuen van toevoeging- en diergeneesmiddelen in diervoeders als gevolg van versleping. Verder het achterblijven / ophopen van resten van toevoeging- en diergeneesmiddelen in dierlijke producten (melk, vlees en eieren) van niet- doeldieren en doeldieren via overdracht vanuit diervoeders.

Risico

De waarschijnlijkheid dat een bepaald potentieel gevaar (hazard) een negatief effect heeft.

Staldieren

Vleeskalveren, varkens, kippen, kalkoenen, pekingeenden, nertsen, vossen, struisvogels, emoes, nandoes, ganzen (grauwe gans en knobbelgans), helmpareelhoenders, fazanten, patrijzen, vleesduiven, konijnen en overige knaagdieren (bruine rat, tamme muis, cavia, goudhamster en gerbil). De indeling voor staldieren ligt vast. Het maakt dus niet uit of de dieren ook daadwerkelijk op stal staan.

Smetstof

Elk micro-organisme of virus dat een infectieziekte, en elke parasiet die een parasitaire ziekte, bij dieren kan veroorzaken.

Transport / vervoer

De verplaatsing van dieren met behulp van een of meer vervoermiddelen en de daarmee samenhangende activiteiten, zoals laden, lossen, overladen en rusten, tot aan het moment waarop alle dieren op de plaats van bestemming zijn uitgeladen.

Toevoegingmiddelen

Stoffen, micro-organismen en preparaten die geen voedermiddelen noch voormengsels zijn en die opzettelijk aan diervoeder of water worden toegevoegd. Deze dienen te zijn toegelaten krachtens Verordening (EG) nr. 1831/2003 van het Europees Parlement en de Raad van 22 september 2003 betreffende toevoegingmiddelen voor diervoeding.

UBN

Ter registratie van de veehouder wordt iedere aangemelde veehouder een uniek bedrijfsnummer door de minister toegewezen. Onder dit nummer worden in gecomputeriseerd gegevensbestand door de overheid volgende zaken geregistreerd:

- het UBN;
- de geografische coördinaten of een gelijkwaardige geografische situering van het
- bedrijf;
- de gehouden diersoorten;
- naam, adres en woonplaats van de houder;
- geboortedatum en geslacht van de houder, en
- adres van het bedrijf waar de dieren worden gehouden.

UDA diergeneesmiddel

Diergeneesmiddel dat alleen op recept van de dierenarts, door de dierenarts of apotheker mag worden geleverd. Diergeneesmiddel mag door de veehouder worden toegediend en op het bedrijf worden bewaard.

UDD diergeneesmiddel

Diergeneesmiddel dat uitsluitend door de dierenarts wordt toegediend, mag niet op het bedrijf worden bewaard.

URA diergeneesmiddel

Diergeneesmiddel dat uitsluitend op recept van de dierenarts mag worden geleverd, door recept voorschrijvende dierenarts, apotheek of erkende handelaren en door de veehouder zelf mag worden toegediend en bewaard.

Voormengsels

Mengsels van toevoegingmiddelen onderling of mengsels van een of meer toevoegingmiddelen met als drager voedermiddelen of water, die niet bedoeld zijn voor rechtstreekse vervoeding aan dieren.

Vrij diergeneesmiddel

Diergeneesmiddel dat zonder verplichte tussenkomst van de dierenarts door de veehouder mag worden aangeschaft, toegediend en op het bedrijf mag worden bewaard.

VWA

Voedsel en Waren Autoriteit

De Voedsel en Waren Autoriteit is de overheidsorganisatie die de veiligheid van voedsel en consumentenproducten onderzoekt en bewaakt.

Wrakke dieren

Dieren die meer dan licht ziek of meer dan licht gewond zijn.

12. Samenvatting GMP+ certificatieschema diervoedersector 2006

Hieronder vind u een samenvatting van de eisen die in de GMP+ code aan de teelt van voedermiddelen voor dieren worden gesteld. Deze eisen gelden vanaf 1 juli 2006. Bedrijven waarvan u krachtvoer betreft dienen aan deze code te voldoen. Zo is de veiligheid van het voer gewaarborgd. De volledige GMP eisen zijn te vinden op de site van het Productschap diervoeders. Om de volledige code te vinden gaat u naar de volgende internetsite: <http://www.pdv.nl>. Daar gaat u naar de snelkoppeling “GMP+ 2006”. Ga links op de site, in het blauwe kader wederom op “GMP+ 2006” staan. Klik dan op “Inhoud GMP+ certificatieschema”. Hier vind u de code GMP B 6 Teelt voedermiddelen (*versie 14-02-2007*). De onderstaande tekst is een samenvatting van de GMP+ code

Bron: website van het productschap diervoeders op 24.05.07

Samenvatting GMP+ standaard B6

Onderdelen

1. Onderwerp en toepassingsgebied
2. Normatieve verwijzingen
3. Directieverantwoordelijkheid
4. Identificatie en traceerbaarheid van producten
5. Procesbeheersing
6. Calamiteiten

Appendix 1: toelaatbare brandstoffen

Appendix 2: ontoelaatbare brandstoffen

Onderdeel 1 Onderwerp en toepassingsgebied

Algemeen

- Deze GMP+-standaard voor de teelt van voedermiddelen (B6) biedt de borging van de eerste stap in de diervoederkolom, namelijk de agrarische productie van voedermiddelen op het landbouwbedrijf. De standaard is van toepassing vanaf 1 juli 2005.
- Het doel van het GMP+-certificatieschema is producten en diensten voort te brengen, op een wijze die in hoge mate waarborgt dat leveranciers van deze producten en diensten voldoen aan de eisen in de wetgeving, verband houdende met de veiligheid voor mens, dier en milieu van diervoeders én aan de additionele eisen die overeengekomen zijn met de ketenpartijen in de dierlijke productieketen in het kader van IKB-regelingen van de vee-, vlees-, eieren- en de KKM-regeling in de zuivelsector of aanvullende kwaliteitsregelingen.

Toepassing

De doelgroepen van deze GMP+-standaard zijn:

- Ondernemingen die voedermiddelen telen voor verkoop aan ondernemers die de producten de bestemming diervoeder geven;
- Ondernemingen die voedermiddelen telen voor vervoeding aan dieren op het eigen bedrijf.

Onderdeel 2 Normatieve verwijzingen

Deze GMP+-standaard is een onderdeel van het GMP+-certificatieschema diervoedersector 2006. Het doel is te voldoen aan de eisen omtrent voederveiligheid. Dit behelst de normen en voorschriften zoals, vastgelegd in de diervoederwetgeving en aangevuld met aanvullende normen, met de dierlijke productieketen op sectoraal niveau in het kader van de GMP+-certificatieschema diervoedersector is afgesproken. De wettelijke normen, als ook de normen en voorschriften die in het kader van deze GMP+-standaard geborgd dienen te worden, zijn vastgelegd in het kader van deze GMP+-certificatieschema diervoedersector (GMP+ Bijlage 1. Productnormen).

Onderdeel 3 Directieverantwoordelijkheid

De teler moet zich altijd bewust zijn van zijn verantwoordelijkheid voor de veiligheid van het geteelde product gedurende de periode dat hij de producten op zijn bedrijf teelt, oogst, opslaat, bewaart en aflevert. De teler moet zich realiseren dat hij de eerste schakel in de diervoederkolom is en tevens onderdeel uitmaakt van de voedselproductieketen. Door implementatie van de eisen uit deze standaard toont hij aan dat de voederveiligheid wordt geborgd welke de basis is voor de integrale ketenbeheersing (IKB/KKM) in de veehouderijsector.

Onderdeel 4 Identificatie en traceerbaarheid van producten

Voedermiddelen dienen traceerbaar te zijn vanaf de aankoop van het uitgangsmateriaal (inclusief hulpstoffen zoals gewasbeschermingsmiddelen, bemestingsmiddelen etc.) tot en met de verkoop, inclusief transport.

De teler dient minimaal de volgende gegevens in de administratie vast te leggen:

- welke percelen gebruikt worden voor de teelt van voedermiddelen voor de diervoedersector
- ingekochte producten (o.a. zaaizaad, pootgoed, gewasbeschermingsmiddelen, bemestingsmiddelen) Bijvoorbeeld: Nota's fiscale administratie;
- voor elke teelt (eventueel per perceel) de datum van behandeling, toegepaste behandelingen (incl. gebruikte middelen en hoeveelheid), zoals opgenomen in de eigen administratie, zoals het Smitboekje;
- namen van afnemers en hoeveelheid afgeleverd product

Daarnaast dienen registraties van controles en inspecties, evenals analyses en certificaten minimaal 3 jaar bewaard te worden, tenzij in het kader van wettelijke regelingen langer is vereist. De documenten dienen op een dusdanige wijze bewaard te worden dat deze makkelijk toegankelijk zijn.

Onderdeel 5 Procesbeheersing

Teelt

De teler dient te voldoen aan de residunormen zoals vastgelegd in de diervoederwetgeving, bestrijdingsmiddelenwetgeving en mestwetgeving.

Keuze uitgangsmateriaal

Bij graanteelt bij voorkeur gebruik maken van 100% ontsmet zaaizaad (ter voorkoming van de aanwezigheid van schimmels);

Perceel

- De perceelhistorie is van onbesproken aard;
- Bij twijfel m.b.t. de perceelhistorie de grond analyseren door een gecertificeerd laboratorium op het gebied van grondonderzoek (bv. Oosterbeek);

Gebruik gewasbeschermingsmiddelen/graanontsmettingsmiddelen

- Uitsluitend gebruik wettelijk geregistreerde middelen, met een toelating voor het betreffende gewas;
- De middelen toepassen volgens het wettelijk gebruiksvorschrift en de gebruiksaanwijzing op de verpakking;
- Bijhouden van een administratie van gebruikte middelen (ook na oogst (zie 6), zoals opgenomen in de eigen administratie, zoals het spuitboekje;
- Gebruik maken van een goedafgestelde en goedwerkende spuit en, indien van toepassing, een goedgekeurde spuit en spuitlicentie;

Bemesting

- Bemestingsadvies opvolgen (bij voorkeur m.b.v. analysecijfers);
- Voor GFT compost moet een BOOM verklaring aanwezig zijn, zodat geen sprake is van verontreiniging met zware metalen boven de wettelijke toegestane hoeveelheid.
- En uit analyse blijkt dat er geen sprake is van verontreiniging met glas;
- Gebruik maken van een goedwerkende en, indien van toepassing, een goedgekeurde strooier;
- Bijhouden van een administratie van gebruikte meststoffen

Schimmelziekte

Bij de aanwezigheid van schimmels de afnemer/dienstverlener op de hoogte brengen;

Ongewenste stoffen

- Bij vaststellen van contaminatie met onkruidzaden, vlasdodder en zwarte mosterd, dit melden bij de afnemer/dienstverlener;
- Teelt van GGO rassen alleen toegestaan indien deze voldoen aan de wettelijke voorschriften;
- Het gebruik van GGO rassen afstemmen met de afnemer/dienstverlener.

Oogst en inschuren

- Tijdens het oogsten en inschuren dient beschadiging van het product en de insleep van
- vreemde bestanddelen (zoals o.a. glas, steentjes, machineonderdelen door slijtage, GGO producten) voorkomen te worden.

Opslag

Bedrijfsinrichting

Indien de producten voor aflevering in tussenopslag gaan, dient de bedrijfsinrichting zodanig te zijn dat het geogste product niet in aanraking kan komen met andere voedermiddelen.

Producten die niet op het eigen bedrijf in tussenopslag gaan dienen opgeslagen te worden bij door het Productschap Diervoeder GMP+-gecertificeerde bedrijven.

Bedrijfshygiëne

Besmetting van de producten met veevoedervreemde producten zoals bemestingsproducten, gewasbeschermingsmiddelen, glas, hout, machineonderdelen etc. wordt voorkomen.

Indien de producten kunstmatig⁴ worden gedroogd dient men contaminatie met toxische componenten door direct contact met verbrandingsgassen, onvolledige verbranding en verontreinigde brandstoffen te voorkomen (o.a. dioxine, pak's), zie appendices 1 en 2

Vogels, huisdieren en ongedierte

Het bedrijf dient maatregelen te treffen waardoor de aanwezigheid van huisdieren, vogels, ongedierte en insecten en hun uitwerpselen wordt voorkomen.

⁴ Anders dan zon- en luchtdroging

Transport

Inregenen en besmetting met uitwerpselen van vogels wordt voorkomen door de lading af te dekken tijdens uitschuren en transport naar de afnemer. Daarnaast geldt dat de laadruimte en technische hulpwerktuigen van de gebruikte transportmiddelen schoon dienen te zijn. Teler is verantwoordelijk en ziet toe op verlading van de juiste partij.

Afleveren in eigen beheer

Indien het transport wordt uitgevoerd in eigen beheer dient reiniging van de transportmiddelen plaats te vinden volgens het reinigings- en ontsmettingregime zoals hieronder beschreven.

Na vervoer van:

- a. diervoedergrondstoffen: vegen
- b. grond/stenen: reinigen met water (hoge druk)
- c. kunstmest: reinigen met water
- d. droge stapelbare pluimvee- en paardenmest: reinigen met water + desinfecteren
- e. natte mest, drijfmest: reiniging, desinfectie en vrijgave na externe inspectie door een door het Productschap Diervoeder aangewezen inspectie instelling.
- f. verpakte producten: vegen

Afleveren door derden

Indien het transport wordt verzorgd in opdracht van de teler door een extern (transport)bedrijf, dan dient dit bedrijf aantoonbaar aan de voorwaarden als gevolg van de GMP+ standaard transport te voldoen. Een kopie van het GMP+ certificaat van de transporteur is in de administratie van de teler aanwezig.

Loonwerk

De werkzaamheden die uitgevoerd worden door een loonwerker dienen uitgevoerd te worden volgens onderstaande voorwaarden of door een loonwerker die gecertificeerd is volgens de norm Voedsel Kwaliteit Loonwerk (VKL).

De teler is er verantwoordelijk voor dat de loonwerker werkt volgens de voorschriften uit deze standaard en ziet hier ook op toe;

In de administratie opnemen welke werkzaamheden (activiteit + datum) de loonwerker verricht;

De teler is er verantwoordelijk voor dat dezelfde registraties bijgehouden worden van de werkzaamheden die uitgevoerd worden door de loonwerker.

Onderdeel 6 Calamiteiten

Bij calamiteiten op het bedrijf of in de directe omgeving dienen de risico's ingeschat te worden m.b.t. de voedermiddelen. Het bedrijf dient in ieder geval:

- bij brand, ongelukken of vondst (waarbij sprake kan zijn) van glas, olie, chemicaliën, of quarantaine organismen etc. corrigerende maatregelen te treffen;
- voorkomende calamiteiten te registreren;
- getroffen corrigerende maatregelen te registreren

Appendix 1 Toelaatbare brandstoffen

Gasvormige brandstoffen:

- Aardgas – NG (“Natural Gas”) of CNG (“Compressed Natural Gas”)
- Vloeibaar aardgas – LNG (“Liquid Natural Gas”):
- Bio-gas (“Land Fill Gas”)
- Liquified Petroleum Gas (LPG of raffinage-gas)

Vloeibare brandstoffen:

- Petroleum
- Lichte stookolie
- Dieselolie
- Zware stookolie als ze aan de wettelijke normen voldoen (die in Europa niet uniform zijn).

Vaste fossiele brandstoffen:

- Thermische kool
- Metallurgische kool
- Anthraciet
- Koolproducten voor huishoudelijk gebruik, inclusief briketten.

Biobrandstoffen:

- Niet fossiele producten van dierlijke of plantaardige herkomst zoals stro, (schone) houtsnippers, kokosnotendoppen en cacaodoppen, bagasse. In enkele gebieden (o.a. Brazilië) wordt grootschalig “stookhout” verbouwd en toegepast in de agro-industrie.
- Dit soort brandstoffen kan gekenschetst worden als plantaardig/vezelig/houtachtig, wat betreft structuur en samenstelling. Als deze brandstoffen schoon en droog zijn, is het risico relatief laag.
- Plantaardige en dierlijke vetten.

Appendix 2: Ontoelaatbare brandstoffen

Op basis van het Wetenschappelijk onderzoek naar droogprocessen (Kwaliteitsreeks 101, PDV, Den Haag) zijn de volgende brandstoffen **niet** toelaatbaar:

Petcoke:

- Is een destillatieresidu uit de aardolieraffinage. Het is ongeschikt als brandstof voor direct gestookte drogers

Smeerolie, motorolie en hydraulische olie:

- Zijn niet bedoeld om als brandstof te worden gebruikt. Niet als zodanig en niet als “afvalolie”

Recycling-oliën (afgewerkte olie etc.):

- Zijn vaak mengsels van onbekende herkomst en met onbekende samenstelling. Opzettelijke vermenging met brandbare chemische reststoffen is in het verleden regelmatig vastgesteld (o.a. TCR-affaire).

Gemengd stadsafval, gemengd industrieel afval en gedroogd zuiveringslib:

- Zijn en blijven formeel afvalproducten (rapport “Refuse Derived Fuel; current practice and perspectives, 2003). Lidstaten van de EU kunnen slechts in speciale gevallen en voor specifieke doeleinden een vergunning voor het gebruik als brandstof afgeven. Deze afvalstoffen kunnen onbedoeld hoge gehalten aan persistente contaminerende stoffen bevatten. Het gebruik hiervan in een directe droger kan vanwege deze risico's, maar ook vanuit een GMP-HACCP optiek niet worden getolereerd.

Recycling producten:

- Hieronder vallen bijvoorbeeld verduurzaamd hout en sloophout. Ook plantaardige materialen die zijn bewerkt met conserveermiddelen, insecticiden of die gecontamineerd zijn met olie of chemicaliën (bv. zaagsel).

Bron: website van het productschap diervoeders <http://www.pdv.nl> op 24.05.07

13. Medicijnen

Toegestane diergeneesmiddelen

Hieronder vind u een lijst met medicijnen die op 08 juni 2007 door het Bureau Diergeneesmiddelen zijn toegestaan voor schapen.

Voor de meest actuele informatie over toegestane diergeneesmiddelen, zie de website van het college ter beoordeling van geneesmiddelen: www.cbg-meb.nl. Klik op de link: diergeneesmiddelen, klik op diergeneesmiddelenbank. Selecteer hier een criterium naar keuze en klik op zoek. Deze lijst kan elke dag geactualiseerd worden i.v.m. registratieaanvragen farmaceutische industrie.

Indeling van geneesmiddelen

Vanaf 1 oktober 2007 zijn diergeneesmiddelen in volgende vier categorieën ingedeeld.

Categorie	Tussenkost dierenarts verplicht?	Aflevering	Toediening
UDD (uitsluitend door dierenarts toe te dienen)	ja	dierenarts	dierenarts
UDA (uitsluitend door dierenarts af te leveren)	ja	dierenarts, apotheker	veehouder, dierverzorger
URA (uitsluitend op recept afleveren)	ja	dierenarts, apotheker, erkende handelaar	veehouder, dierverzorger
VRIJ	nee	dierenarts, apotheker, erkende handelaar	veehouder, dierverzorger

14. Noodslachtingen

Hieronder vind u een beschrijving van de wettelijke eisen waaraan moet worden voldaan om, in het geval van een noodslachting, het dier alsnog voor humane consumptie te mogen gebruiken.

Noodslachtingen buiten het slachthuis

Exploitanten van levensmiddelenbedrijven moeten erop toezien dat vlees van als landbouwhuisdier gehouden hoefdieren waarbij een noodslachting buiten het slachthuis is uitgevoerd, alleen voor menselijke consumptie kan worden aangewend indien aan de volgende voorwaarden voldaan is:

1. Een voor het overige gezond dier moet een ongeval hebben gehad (en gezond zijn geweest op het moment van het ongeval) en het dier is om welzijnsredenen niet geschikt voor transport naar het slachthuis kon worden vervoerd.
2. Een dierenarts dient een ante mortem keuring van het dier te verrichten.
3. Het geslachte en verbloede dier is zonder nodeloos uitstel onder hygiënische omstandigheden naar het slachthuis vervoerd. Maag en darmen mogen ter plaatse onder toezicht van de dierenarts worden verwijderd, evenwel zonder verdere uitslaching. Verwijderde ingewanden moeten het geslachte dier naar het slachthuis vergezellen en worden aangeduid als afkomstig van dat dier.
4. Indien er tussen de slacht en de aankomst bij het slachthuis meer dan twee uur verstrijkt, moet het dier gekoeld worden. Actieve koeling is niet nodig wanneer de weersomstandigheden dit overbodig maken.

5. Een verklaring van de exploitant van het levensmiddelenbedrijf die het dier heeft gefokt, waarin de identiteit van het dier, de toegediende geneesmiddelen voor diergeneeskundig gebruik of andere behandelingen die het dier heeft ondergaan, de data van toediening of behandeling en wachttijden zijn vermeld, dient het naar het slachthuis gebrachte geslachte dier te vergezellen.

6. Een verklaring van de dierenarts waarin het gunstige resultaat van de ante mortem keuring, de datum en het tijdstip van en de reden voor de noodslachting, naast de aard van de door de dierenarts op het dier toegepaste behandeling zijn vermeld, dient het naar het slachthuis gebrachte geslachte dier te vergezellen.

7. Het dier dient bij aankomst in het slachthuis onmiddellijk te worden uitgeslacht.

8. Het geslachte dier dient geschikt te zijn bevonden voor menselijke consumptie na een overeenkomstig Verordening (EG) nr. 854/2004 in het slachthuis verrichte post mortem keuring, inclusief eventuele extra tests in geval van een noodslachting.

9. Exploitanten van primaire productiebedrijven dienen eventuele instructies van de officiële dierenarts na de post mortem keuring over het gebruik van het vlees op te volgen.

10. Exploitanten van primaire productiebedrijven mogen vlees van dieren waarbij een noodslachting is uitgevoerd, niet op de markt brengen tenzij het een speciaal gezondheidsmerk draagt, dat niet verward kan worden met het gezondheidsmerk aangebracht in overeenstemming met Verordening (EG) nr. 854/2004 of het identificatiemerk als bedoeld in bijlage II, sectie I, van deze verordening. Zulk vlees mag alleen op de markt worden gebracht in de lidstaat waar de slacht plaatsvindt en met inachtneming van de nationale wetgeving.

Bron: verordening (eg) nr. 853/2004 specifieke hygiënevoorschriften voor levensmiddelen van dierlijke oorsprong uit het Publicatieblad van de Europese Unie 25.6.2004.

Dit formulier kunt u verkrijgen op de website van het LNV loket www.hetlnvloket.nl. U gaat hiervoor naar de eerder genoemde website van het LNV loket en klikt vervolgens op Registratie > Dieren > Schapen en geiten.

Een vervoersdocument moet ingevuld worden bij vervoer van schapen of geiten:

- Naar een ander UBN
- met een vervoermiddel van een derde

U hoeft geen vervoersdocument in te vullen als u schapen of geiten binnen het eigen bedrijf over de openbare weg met een eigen vervoermiddel of lopend vervoert.

Voor aanvang van het vervoer moet het vervoersdocument voorzien zijn van:

- transportdatum
- gegevens van het bedrijf van afvoer
- gegevens van het bedrijf van aanvoer
- gegevens van de vervoerder
- handtekeningen van de houder en de vervoerder
- uur van vertrek
- de verwachte duur van het voorgenomen transport.

Als gevolg van de Regeling I&R voor dieren moet er **altijd** een vervoersdocument opgemaakt worden bij transport van schapen en geiten, hetzij digitaal via het meldportaal of database of via de bekende papieren versie.

Uitzondering:

U hoeft geen vervoersdocument in te vullen als u schapen of geiten binnen het eigen bedrijf over de openbare weg met een eigen vervoermiddel of lopend vervoert.

De Transportverordening geldt niet voor eigen vervoer tot maximaal 50 km. Dit betekent dat de twee aanvullende gegevens (tijdstip van laden en verwachte duur van het transport) niet vermeld hoeft te worden.

Volgens de Verordening 1/2005 worden de transporten als volgt ingedeeld:

1. Vervoer van dieren dat geen verband houdt met een economische bedrijvigheid en rechtstreeks vervoer van dieren van of naar diergeneeskundige praktijken en klinieken dat door de dierenarts is voorgeschreven (deze soorten vervoeren vallen buiten de werking van de Verordening en daarmee ook buiten deze instructie)
2. Vervoer van dieren door de veehouder met behulp van landbouwvoertuigen of eigen vervoermiddel ten behoeve van seizoensgebonden verweiding en vervoer van dieren door de veehouder in eigen vervoermiddel over een afstand van maximaal 50 km van zijn bedrijf;
3. Vervoer van dieren tot 65 km;
4. Vervoer van dieren over afstanden meer dan 65 km die korter duren dan 8 uur (kort transport);
5. Vervoer van dieren over afstanden meer dan 65 km die langer duren dan 8 uur (lang transport).

Iedere vorm van vervoer van dieren moet voldoen aan de algemene voorwaarden.

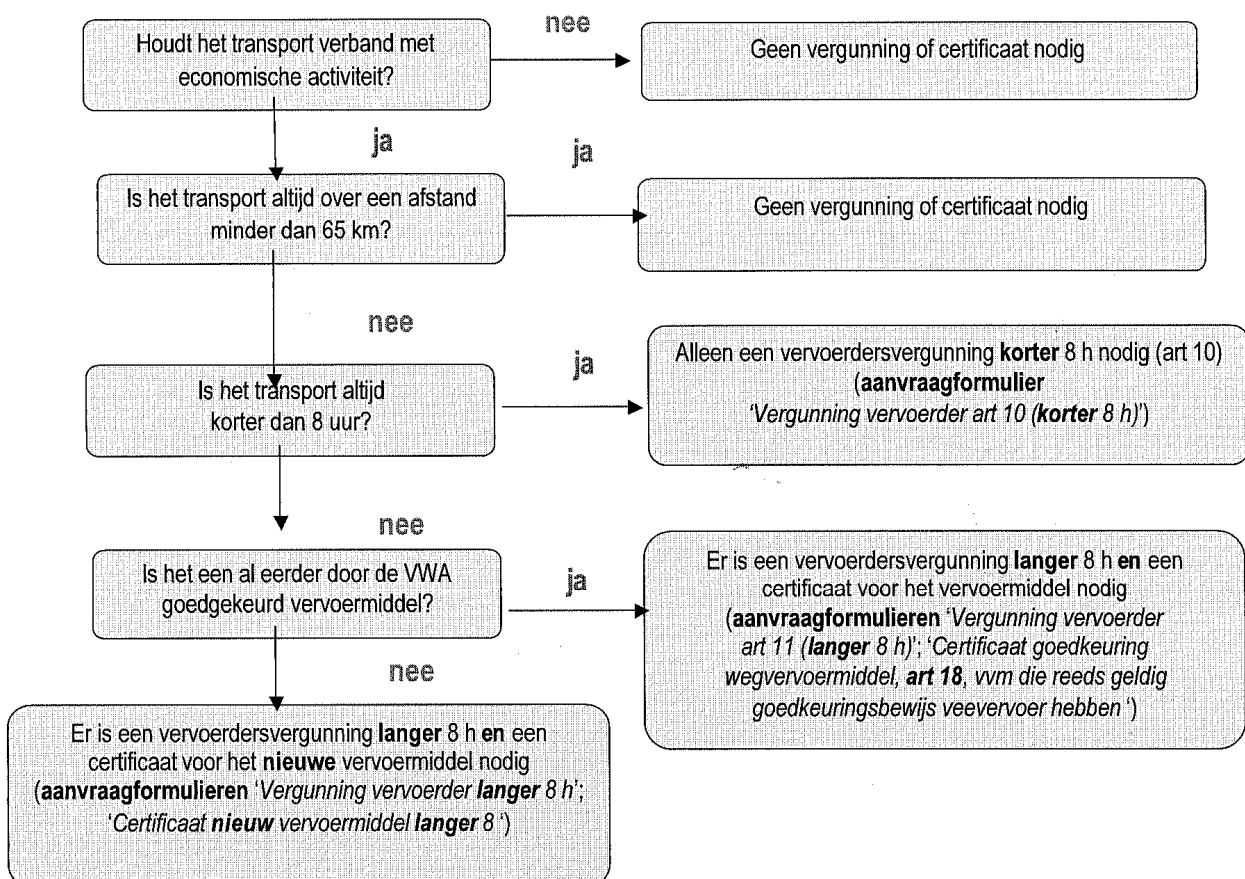
Bij punt 3 heeft u geen getuigschrift, geen vergunning en geen certificaat nodig

Bij punt 4 heeft u een vervoersvergunning kort transport nodig en een getuigschrift vakbekwaamheid

Bij punt 5 heeft u een vervoersvergunning lang transport, getuigschrift vakbekwaamheid en een certificaat goedkeuring vervoermiddel nodig.

Om bepalen of een vergunning voor uw transport nodig is, heeft het VWA onderstaande beslisboom opgesteld.

Beslisboom vergunningaanvraag nieuwe Transportverordening 2005/1

Bron: VWA, 22.06.07

Een vervoersvergunning kunt u verkrijgen door u op de website van de VWA, www.vwa.nl te registreren en een aanvraagformulier voor een transportvergunning voor korte transporten van dieren te downloaden.

Deze aanvraag dient u in te vullen op de website en te verzenden, maar tevens uit te printen, te ondertekenen en te versturen naar:

VWA Dienst Uitvoering

t.a.v. Afdeling Brein,

Postbus 19506,

2500 CM Den Haag.

LET OP: Uw aanvraag zal niet eerder in behandeling worden genomen dan nadat de VWA uw aanvraag met ondertekening via de post heeft ontvangen.

Bron : VWA, 22.06.07

Zogende dieren die niet vergezeld worden door hun jongen, moeten minimaal om de 12 uur gemolken worden.

Bron: regeling 1/2005 transport voor dieren

Ook gelden er normen voor de oppervlakte dat per dier tijdens het transport minimaal ter beschikking staat. Hieronder treft u deze normen aan.

Oppervlakte eisen voor wegvervoer van schapen

categorie	Gewicht	Oppervlakte in m2 per dier
Geschoren schapen en lammeren van 26kg en meer	<55	0.20 tot 0.30
	>55	>0.30
Niet geschoren schapen	<55	0.30 tot 0.50
	>55	>0.40
Hoogdrachtige ooiën	<55	0.40 tot 0.50
	>55	>0.50
Geiten	<35	0.20 tot 0.30
	35 tot 55	0.30 tot 0.40
	>55	0.40 tot 0.75
Hoogdrachtige geiten	<55	0.40 tot 0.50
	>55	>0.50

Bron: regeling 1/2005 transport voor dieren

16. Identificatie en registratie schapen en geiten

Houdt u dieren, dan bent u verplicht deze te identificeren en te registreren. Bij een besmettelijke dierziekte of bij gevaar voor de volksgezondheid zijn de dieren en hun plaats van herkomst dan snel te traceren. De geregistreerde gegevens worden ook gebruikt voor de controle van subsidieaanvragen (bijvoorbeeld slachtpremie) en de controle op het naleven van de mestwetgeving.

Regeling identificatie en registratie (I&R)

De informatie op de website van het LNV loket www.hetlnvloket.nl richt zich op de identificatie en registratie van runderen, varkens, schapen en geiten. Deze dieren moeten een (oor)merk hebben en moeten geregistreerd zijn. Ook als u deze dieren voor de hobby houdt. Runderen, schapen en geiten registreert u bij Dienst Regelingen.

Schapen en geiten

U bent verantwoordelijk voor het verzorgen van schapen en geiten? Volgens de regelgeving die er is voor deze dieren bent u dan de 'houder van de dieren'. En bent u verantwoordelijk voor het merken en registreren van de dieren. U bent waarschijnlijk ook de eigenaar, maar dat hoeft niet altijd zo te zijn.

Verplichtingen

U heeft een aantal verplichtingen:

- U moet uzelf of uw bedrijf bij Dienst Regelingen registreren. Het maakt niet uit of u 1, 20 of 200 schapen of geiten heeft. U heeft uw BSN of KvK-nummer hiervoor nodig.
- Ook de locatie waar de dieren worden gehouden moet bij Dienst Regelingen geregistreerd zijn. U krijgt daarvoor een Uniek Bedrijfsnummer (afgekort UBN).
- De schapen en geiten hebben merken in.
- U houdt een administratie bij die bestaat uit:
 - een bedrijfsregister
 - vervoersdocumenten
 - de opgave novembertelling

Vanaf 1 januari 2010 moeten schapen- en geitenhouders:

- lammeren die vanaf die datum worden geboren elektronisch merken
- alle schapen en geiten individueel registreren in de I&R-centrale databank; ook de dieren die voor 1 januari 2010 zijn geboren en in 2010 nog op het UBN staan

Dit moet u ook doen als u maar één schaap of geit heeft.

Waarom één I&R centrale databank?

Bij het uitbreken van een besmettelijke dierziekte of bij gevaar voor de volksgezondheid, zijn de dieren en hun plaats van herkomst snel te traceren. Zo wordt de verspreiding van ziekten sneller beperkt of zelfs voorkomen.

Vaccinatie

Naast het traceren van de dieren, vinden we het in Nederland belangrijk om bij een dierziekte te kunnen vaccineren in plaats van te ruimen. Een voorwaarde is dan wel dat de vaccinatie bij het dier geregistreerd kan worden. De centrale databank biedt deze mogelijkheid.

Wat zijn de regels vanaf 1 januari 2010?

Vanaf 2010 bestaat de identificatie en registratie van schapen en geiten uit vier onderdelen:

1. alle lammeren geboren vanaf 1 januari 2010 voorzien van één elektronisch merk en één visueel merk
2. alle dieren en daarna ook alle verplaatsingen registreren in de I&R centrale databank
3. een bedrijfsregister
4. een vervoersdocument bij het transport van dieren

Identificatie

Elk schaap en elke geit moet u merken met een door Dienst Regelingen goedgekeurde set merken. Alle lammeren die vanaf 1 januari 2010 worden geboren, hebben naast een gewoon merk ook een merk met een transponder in (het elektronische merk). Na het merken meldt u de dieren aan de centrale databank.

Transponder = een zender-ontvanger die een herkenningssignaal uitzendt als antwoord op ontvangen signalen.

Bron: Van Dale Groot woordenboek hedendaags Nederlands

Registratie

Alle schapen en geiten meldt u individueel aan de I&R centrale databank. Verder moet u vanaf 1 januari 2010 de wijzigingen zoals geboorte, aanvoer, afvoer en sterfte melden aan de centrale databank. Dit geldt voor alle houders van één of meer dieren.

Na registratie kunt u de gegevens bekijken en controleren.

Bedrijfsregister

Een apart bedrijfsregister is niet meer nodig. Vanaf 1 januari 2010 registreert u alle dieren in de I&R centrale databank en meldt u alle verplaatsingen.

Vervoersdocument

Nu gebruikt u bij verplaatsingen altijd het papieren vervoersdocument. Straks kunt u ervoor kiezen om het papieren document te vervangen door **vooraf** een afvoermelding aan de centrale databank te doen. Dit kunt u zelf doen, of door de handelaar laten doen. U moet de handelaar dan wel gemachtigd hebben om meldingen voor u te doen.

Heeft de handelaar alle vervoersgegevens in zijn reader opgeslagen? Ook dan is het papieren vervoersdocument niet meer nodig. Wel moet in dit geval alsnog binnen zeven kalenderdagen de afvoermelding gedaan worden.

Hoe geeft u de meldingen door aan het de I&R centrale databank?

U kunt op verschillende manieren meldingen doorgeven:

- Online; via Mijn dossier, www.hetInvloket.nl
Hiervoor heeft u inloggegevens nodig. Heeft u maar één uniek bedrijfsnummer (UBN), dan zijn uw gegevens al ingevuld. Heeft u meer dan één UBN, dan kiest u eerst voor welk UBN u meldingen wilt doen. Kies vervolgens de diersoort: schaap of geit. Alle meldingen in de databank worden gecontroleerd. Missen er gegevens in de melding of zijn gegevens niet goed ingevoerd, dan krijgt u hiervan een melding op het scherm. U kunt op ieder gewenst moment uw gegevens raadplegen. Ook kunt u iemand anders eenmalig machtigen om via Mijn Dossier de meldingen voor u te doen. Deze persoon ontvangt dan zelf inloggegevens voor Mijn dossier.
- Telefoon; door een Voice Response Systeem (VRS) kunt u direct mutaties en verplaatsingen invoeren in het de databank. Dit doet u door gebruik te maken van de druktoetsen van de telefoon. Het VRS is vooral bedoeld voor houders zonder internet en met kleinere aantallen dieren. Ook hiervoor heeft u inloggegevens nodig.
- Bedrijfsmanagementsysteem; dit is alleen mogelijk als uw bedrijfsmanagementsysteem een automatische verbinding heeft met de I&R centrale databank (vraag uw softwareleverancier, zij kunnen dit voor u maken). Dit is bedoeld voor houders die meer gegevens willen bijhouden en daarvoor een managementpakket gebruiken. Of voor houders die hun gegevens bij het stamboek aanleveren.

Binnen welke termijn melden?

Schapen en geiten geboren voor 1 januari 2010 meldt u uiterlijk voor 1 juli 2010 of eerder namelijk bij de afvoer.

Lammeren die vanaf 1 januari 2010 worden geboren, meldt u binnen zes maanden na de geboortedatum aan de centrale databank of eerder bij afvoer.

Voordat u de geboortemelding doet, heeft u eerst de dieren gemerkt.

Zijn de dieren gemeld aan de centrale databank, dan kunt u alle volgende meldingen, bijvoorbeeld een afvoermelding, doen. Deze meldingen doet u binnen 7 kalenderdagen.

Wat zijn de kosten?

Helaas zorgt het nieuwe systeem voor hogere kosten voor de houder van de dieren. Dit wordt onder andere veroorzaakt door de bouw, het onderhoud en het beheer van één centraal systeem. Verder verschillen de kosten per individueel geval. Het is afhankelijk van het type merk en of u uitleesapparatuur aanschaft.

Heeft u meer dan 100 dieren per UBN, dan kunt u in aanmerking komen voor een tegemoetkoming in de kosten van de heffing die u krijgt opgelegd. Dat geldt ook (eenmalig) voor de kosten van het omnummeren. De subsidie kunt u in april/mei met de Gecombineerde opgave aanvragen.

17. Diverse tips en aanbevelingen

Gebruik van gecertificeerde leveranciers.

Voedselveiligheid, beperkt zich niet alleen tot het eigen bedrijf, als producent bent u verantwoordelijk voor het product, dus ook voor de ongewenste gevolgen van verontreinigde grondstoffen. Om deze verantwoordelijkheid af te dekken biedt het gebruik van grondstoffen van gecertificeerde leveranciers de mogelijkheid eventuele gevolgen buiten uw verantwoordelijkheid te houden.

Verantwoordelijkheid na het afleveren van dieren.

Als leverancier bent u verantwoordelijk voor het door u geleverde product. Mochten dieren na vertrek van uw bedrijf niet direct geslacht worden, maar gedurende een periode elders ondergebracht worden, is het noodzakelijk aan te kunnen tonen per wanneer de dieren uw bedrijf hebben verlaten. Mocht zich in de periode tussen het verlaten van uw bedrijf en het ter slachting aangeboden worden een gevaar voor de voedselveiligheid ontwikkelen kunt u hiermee aantonen dat dit buiten uw verantwoordelijkheid valt. Een correct ingevuld en ondertekent vervoersdocument biedt deze mogelijkheid.

Gebruik van eventuele transportvergunningen.

Mocht u dieren transporteren op een wijze waarvoor een vergunning noodzakelijk is (over meer dan 65 kilometer of gedurende meer dan 8 uur), wordt aangeraden minimaal een kopie van deze vergunning in het transportmiddel mee te voeren.

Welkom op dit schapenhouderij bedrijf

Op dit bedrijf wordt veilig voedsel geproduceerd. Daarom vragen wij van u, als bezoeker, het volgende:

Bezoekers dienen zich voor het betreden van de dierverblijven te melden op volgend telefoonnummer:

Bedrijfsverantwoordelijke:	06-
Vervanger:	06-

Zorg voor een goede persoonlijke hygiëne.

Voor het betreden van de dierverblijven dient u:

- Beschermende kleding te dragen, die u door de veehouder wordt aangereikt (schone bedrijfskleding, en schoon schoeisel).
- Handen te wassen bij de wasgelegenheid, die door de veehouder wordt aangewezen.

Handelingen in schapenbedrijven:

- Geen "eigen" materialen meenemen in de stal, indien niet noodzakelijk.
- Meld onhygiënische zaken aan de veehouder.
- Houd bedrijfsvreemde dieren buiten.

Registratieformulier 1 toepassing gewasbeschermingsmiddelen

Naam bedrijf:.....

UBN:.....

Periode:.....

Datum	Aanleiding	Plaats van toepassing	Toegepast middel	Dosering per ha	Paraaf

Registratieformulier 2 opslag aangekochte diergeneesmiddel

Naam bedrijf:.....

UBN:.....

Periode:.....

Datum aflevering	Naam, adres leverancier (dap, apotheek of handelaar)	Naam / identificatienummer diergeneesmiddel	Wijze van opslag (locatie)	Hoeveelheid	Bestemde diersoort	Paraaf

Registratieformulier 3 dierkoppels

Naam bedrijf:.....

UBN:.....

Periode:.....

Koppelnummer¹:

Aantal dieren:

Aanvangsdatum²:

Bijzonderheden³:

Einddatum⁴:

Individuele diernummers:

1 = voor elk koppel een apart formulier invullen 2 = bij voorbeeld allen mannelijke dieren 3 = datum vanaf wanneer deze koppel bestaat 4 = datum waarop koppel vervalt

Registratieformulier 4 Toepassing of verlies diergeneesmiddel

Naam bedrijf:.....

UBN:.....

Periode:.....

Datum	Koppelnummer ¹ / Diernummer (s)	Naam/ identificatienr. diergeneesmiddel	Gebruikte of verloren hoeveelheid	Aandoening of reden voor verlies ²	Wachttermijn (dagen)	Opmerking bij toepassing ³	Diernummer en locatie in/op dier ⁴ (in geval van opmerking bij toepassing)	Paraaf

1= bij koppelregistratie hoeven die nummers niet individueel te worden genoteerd 2=bijv. weggooien wegens THT 3= bijv.aangeven van gebroken naald 4=bij dier, bijv linkerkant nek 5=bij gebruik van een behandelingscode hoeven hoeveelheid, aandoening en wachttermijn niet te worden geregistreerd

Registratieformulier 6 Reinigen van voer / waterinstallatie

Naam bedrijf:.....

UBN:.....

Periode:.....

Datum	Locatie	Voer / water- installatie	Wijze van reinigen ¹	Naam ² /gebruikt middel	Problemen ³	Acties ⁴	Paraaf
		Voer / Water					
		Voer / Water					
		Voer / Water					
		Voer / Water					
		Voer / Water					
		Voer / Water					
		Voer / Water					
		Voer / Water					
		Voer / Water					
		Voer / Water					

1= aangeven op welke wijze gereinigd is droog / geveegd / water / hoge druk etc. 2= naam persoon die reiniging uitgevoerd heeft 3= aangeven welk probleem is geconstateerd 4= aangeven welke actie is ondernomen